

Filosofie - počátek / Počátky

Autoři „úvodů do filosofie“ mají namnoze představu, že každý, kdo chce nebo má začít filosofovat, musí nejprve znát spoustu věcí jako předběžnou podmínku a základ pro své budoucí filosofování. A to, co musí předem znát, pochopitelně ještě není filosofie, neboť pak by každý úvodu byl zbytečný. V pozadí je problém mnohem závažnější, vysloveně filosofické povahy, totiž co to je vlastně počátek. Nejprve si to ukážeme na dost triviálním příkladu. Do náměstí ústí vždy několik ulic. Rohové domy jsou pak jednou svou stranou obráceny do náměstí, druhou stranou do ulice. Náleží tyto domy ještě k náměstí (a mají tak být číslovány), anebo jsou už začátkem ulice a mají mít číslo 1 nebo 2 (pokud se čísluje od náměstí)? Je tu ještě třetí možnost, že takové domy budou mít dvoje číslování. Tady to je zjevně otázkou dohody, konvence (ale měla by platit stejná zásada pro všechna náměstí a do nich ústící ulice). Jinak tomu je tam, kde před sebou nemáme umělý lidský výtvar (jako jsou domy a ulice a náměstí atd.), nýbrž útvar přírodní. Kde vlastně začíná hora a kde končí předhoří? I zde ovšem jde stále ještě o náš výtvar, ne sice v tom smyslu, že bychom skutečně vytvořili jednak předhoří, jednak horu, ale naším výtvozem je rozhodnutí, kde končí jedno a kde začíná druhé. Hora sama se totiž od předhoří neodděluje, nemá „zájem“ na tom, aby k ní nebylo počítáno něco, co k ní nenáleží; hoře na tom „nezáleží“, je jí to „lhostejné“ (obojí je antropomorfismus). Naproti tomu zvířeti nebo rostlině vůbec není „jedno“, co k ní náleží a co nikoliv, a to především, zdaleka však nikoliv pouze ve smyslu tělesné integrity. Četná zvířata si hájí svůj „revír“, tj. území, které náleží „jim“, protože si je našli, vybojovali nebo prostě obsadili a nyní je „drží“ ve své moci. A teď je třeba rozhodnout, zda je to záležitost lidské konvence, kde končí ne-filosofie a kde začíná filosofie (ať už historicky, geneticky, anebo v dnešní situaci), anebo zda se tu filosofie spíše neblíží jakémusi živému tvorovi, který si někdy důstojně, jindy sverpě obhazuje své „hájemství“. A zase nemůžeme rozhodnout hned na místě, protože otázka se týká tzv. nepravých jsoucen, jak se s nimi obecně setkáváme např. v dějinách (např.: kde začíná a kde končí nějaká dějinná událost? apod.)

(Berlín, 930307-1)